

Tokig? Ja lite. Men ett skojigt inslag på julbordet. 2013 sålde Auktionshuset Gomér & Andersson i Linköping denna trägran för äpplen och ljus från 1900-talets tredje kvartal för 300 kr plus avgifter.

Tyskland bekanta med den rödklädde, vitskäggige mannen med guldbrokad på kläderna. Den grekiske biskopen i Myra, i dagens Turkiet, Nikolaus (270–343) blev för världen mest känd som Sankt Nikolaus. Han gillade att ge gåvor i hemlighet. Man sa att han bland annat lämnade mynt i skor som ställts ut. En tradition som förts vidare i bland annat Nederländerna där både barn och vuxna får små gåvor i sina skor på Sinterklaas som firas på kvällen den 5 eller morgonen den 6 december.

I mer modern tid har vi fått stor inspiration från filmens värld. Ingmar Bergmans *Fanny och Alexander* har satt outplånliga spår i den svenska julsjälen. Den borgerliga familjen Ekdahls juldekorerade våning agerar ouppnåelig dröm för många i dag. De levande ljusen i den tätt dekorerade granen, handbroderade juldukar på borden och röda kulljusstakar och slipade glasskålar med nötter fulländar bilden av det vi alla önskar: en stillsam och vacker julefrid. ●

De lekfulla 15 cm höga jultomtarna med bokstäver formades "god jul" tillverkades av terrakotta under 1900-talets början. 2013 klubbades detta kompletta set på Bukowskis för 8 100 kr.

Oemotståndlig är akvarellen på den lilla knubbiga gossen målad av Jenny Nyström. Den lilla bilden, förlaga till jul-tidningen *Barnens Julklapp*, såldes vid Uppsala Auktionskammarers höstkvalitet 2016 för 23 000 kr plus avgifter.

HENNES ÄLSKADE BILDER FORMADE JULEN

Jenny Nyström var en begåvad och hårt arbetande konstnär som lämnade efter sig ett älskat bildarv. Utan hennes stämningsfulla illustrationer hade vi inte haft en tillnärmelsevis lika rik och stämningsfull jul.

TACKVARE JENNY NYSTRÖM (1854–1946) och hennes fantasi får vi den svenska tomtegestalt som vi i dag är vana vid. 1894 lanserades de första julkorten med Nyströms älskade motiv. I mer än hundraåriga år har svenskarna njutit av hennes detaljrika och stämningsfulla bilder. Hon förvandlade 1800-talets vresige gårdstomte som mest ställde till ofog, och lånade Sankt Nikolaus egenskaper och kynne för att få fram den gladlynte, vänligt hjälpsamme tomten som vi ser på bilderna. Jenny Nyströms son Curt Nyström-Stoopendaal fort-

satte i moderns fotspår och skapade julkort och vackra pappersbonader som blev populära på 1930-talet och några decennier fram. De ursvenska tomtefigurerna springer där omkring i snö och idylliska gårdsscener där de hjälper till med bestyren och leker med djuren.

På 1860-talet började hon studera på Göteborgs Musei Rit- och Målar-skola. Där uppmuntrades hon att måla tomtar av sin lärare Fredrik Wohlfart.

1871 kom Jenny Nyström i kontakt med Viktor Rydberg vars *Lille Viggs Äfventyr på julafton* hon illustrerade. 1911 började Axel Eliasson Konstförlag ge ut vykort och julkort med Jenny Nyströms motiv. De hade då tagit över ensamrätten på kortproduktionen av hennes uppskattade bilder. Under 1940-talet tecknade hon motiv för Strålin & Persson i Forsnäs som tryckte hennes illustrationer. Populära blev även hennes klassiska juldukar.